

JON
FOSSE

Numele celălalt

Septologie I-II

Traducere din limba norvegiană și note de
Ovio Olaru

„Și-i voi da o piatră albă; și pe
piatra aceasta este scris un nume
nou pe care nu-l știe nimeni decât
acela care-l primește.“

Apocalipsa

„Dona nobis pacem.“

Agnus Dei

Annei

I

Și mă văd uitându-mă la tabloul cu cele două linii, una violet și una maro, încrucișându-se la mijloc, un tablou pe lățime, și văd că am pictat cele două linii încet, în culori groase pe bază de ulei, care au curs, iar în punctul unde liniile se întâlnesc, culorile se amestecă atât de frumos și curg în jos și mă gândesc că ăsta nu e încă un tablou, dar e deja un tablou, cumva, totuși, e terminat, nu mai e nimic de adăugat, mă gândesc și îl dau la o parte, nu mai vreau să-l văd pe șevalet, nu mai vreau să-l privesc, îmi zic și mă gândesc că azi e luni și că trebuie să pun tabloul lângă celelalte la care încă lucrez și care nu sunt gata, cele care stau stivuite între ușa camerei și ușa holului, sub cuierul unde stă agățată geanta de piele maro în care îmi țin caietul de schițe și creionul, apoi privesc spre cele două stive de tablouri finalizate care se sprijină de peretele de lângă ușa bucătăriei, am deja zece tablouri mari terminate și încă vreo patru-cinci de dimensiuni mici, ceva de genul, în total sunt paisprezece tablouri așezate pe două rânduri lângă ușa bucătăriei, căci în curând o să am o expoziție, cele mai multe dintre ele sunt pătrate, cum s-ar zice, dar uneori mai pictez și tablouri lungi și înguste, și tabloul cu cele două linii care se încrucișează e tot pătrat, cumva, dar pe ăsta nu vreau să-l includ în următoarea expoziție, fiindcă nu-mi place deloc, de fapt, și poate nici măcar nu e un tablou în toată regula,

ci doar două linii, sau poate vreau să-l păstrez pentru mine și să nu-l vând? există tablouri pe care le vreau pentru mine și pe care nu le vând, și poate că asta e unul dintre ele, cu toate că poate nu-mi place deloc, în definitiv, cu toate că se poate spune că e un tablou nereușit, poate vreau să-l păstrez și să nu-l vând, fără să știu de ce vreau să-l țin, împreună cu alte câteva pe care le țin într-o cămară din pod și de care nu vreau să mă despart, sau poate, poate vrea Åsleik tabloul? să i-l dăruiască Surorii de Crăciun? căci în fiecare an, în timpul Adventului, îi fac cadou câte un tablou pe care i-l dăruiește apoi Surorii lui, iar el îmi dă carne și pește și lemne de foc și alte lucruri, și, da, să nu uit că îmi curăță zăpada de pe alee în timpul iernii, cum obișnuiește Åsleik să zică, da, face și asta și, când îi zic cu cât se vinde un asemenea tablou în Bjørgvin¹, Åsleik zice că pentru el e de neînțeles că oamenii ar da atâția bani pe un tablou, cei care plătesc trebuie să aibă o groază de bani, zice, la care eu zic că înțeleg de ce i se par o grămadă, fiindcă și mie mi se par o grămadă, la care Åsleik zice că, dacă așa stau lucrurile, el iese bine din afacerea asta, și în orice caz îi face Surorii lui cadouri mult prea scumpe în fiecare an, zice el, la care eu încuviințez, apoi tăcem amândoi și eu zic că trebuie să-i dau câțiva bani pentru costițele de miel și pastrama de vită și peștele uscat și lemnele de foc și pentru curățat aleea de zăpadă, și poate să-i dau și o plasă de cumpărături de când am fost la Bjørgvin să fac cumpărături pentru mine, zic, și el acceptă cu oarecare jenă, zicând că, da, așa se cade, zice, și mă gândesc că poate n-ar fi trebuit să-i spun de bani, fiindcă Åsleik nu vrea să primească bani sau alte lucruri, dar

1. Denumire veche pentru orașul de coastă norvegian Bergen.

când mă gândesc că am destul cât să mă descurc, iar el e sărac lipit, îi întind rapid și discret câteva bancnote, apoi ne prefacem amândoi că nu s-a întâmplat, și e la fel și când mă duc la Bjørgvin, întotdeauna îi cumpăr câte ceva și lui, mă gândesc, fiindcă dacă eu câștig puțin, ei bine, el nu câștigă aproape nimic în comparație cu ce câștig eu, îmi zic și mă uit la stivele de tablouri terminate sprijinite de perete, cu pânzele întinse în niște rame pe care le-am făcut cu mâna mea și pe spatele fiecăreia am scris titlul cu pensula folosind vopsea neagră și groasă, tabloul de la capătul teancului la care mă uit se numește *Și valurile lovesc ceva*, da, titlurile sunt importante pentru mine, fac cumva parte din tablou și mereu le scriu cu vopsea neagră în ulei pe cadrul de lemn, ramele mi le meșteresc singur, așa am făcut mereu și-o s-o fac cât timp voi picta, îmi zic, și mi se pare că, de fapt, sunt prea multe tablouri pentru o expoziție, dar o să le iau pe toate cu mine la Galeria Beyer și atunci Beyer o să pună câteva deoparte într-o cameră alăturată galeriei, la Bancă, așa cum a botezat încăperea unde depozitează tablourile care nu sunt incluse în expoziție, îmi amintesc și mă duc să privesc din nou tabloul cu cele două linii care se încrucișează, ambele sunt tușe groase, impasto, cum li se zice, și vopseaua în ulei a curs puțin, iar în locul unde cele două linii se întâlnesc s-a creat o culoare atât de neobișnuită, o culoare superbă și fără nume, cum sunt adesea culorile, fiindcă bineînțeles că nu există un nume pentru nenumăratele culori care există, mă gândesc și mă îndepărtez la câțiva metri de tablou și mă opresc și-l privesc și sting apoi lumina și stau și privesc tabloul pe întuneric, fiindcă e întuneric afară, în perioada asta a anului e întuneric sau aproape întuneric toată ziua, îmi zic și mă uit la tablou în timp ce

ochii mi se obișnuiesc cu întunericul și disting liniile, le văd încrucișându-se și văd cât de multă lumină e de fapt în tablou, da, multă lumină imperceptibilă, așa că, da, e de fapt un tablou frumos, totuși, poate, mă gândesc și nu mai vreau să-l privesc, îmi zic, dar stau în continuare și mă uit la el, și gata, trebuie să termin, îmi zic, așa că mă întorc spre masa rotundă de lângă geam, în jurul mesei sunt două scaune, iar pe unul dintre ele, cel din stânga, pe el ședeam și continui să șed, iar pe cel din dreapta obișnuia să stea Ales cât trăia, dar a murit mult prea tânără și nu vreau să mă gândesc la asta, și sora mea Alida, și ea a murit mult prea tânără și nu vreau să mă gândesc la asta, îmi zic și mă văd stând din nou în scaunul meu și privind într-un punct fix spre Marea Sygne, spre reperul meu, acolo unde ajunge vârful pinilor care îmi cresc sub fereastră, în pătratul din mijloc al ferestrei, în partea dreaptă, pentru că ferestrele sunt împărțite în două laturi identice, iar fiecare dintre ele e împărțită în trei ochiuri dispuse vertical, iar în ochiul din mijloc al laturii drepte se văd vârful pinilor și mă uit la pini și în linia mea de ochire apar valurile mării în întuneric și mă văd așezat acolo privind valurile și mă văd mergând spre mașina parcată în fața Galeriei Beyer, îmbrăcat în paltonul meu negru și cu geanta mea de piele maro pe umăr, tocmai am fost la Cafenea, dar azi n-am prea avut poftă de mâncare, așa că nu am mâncat de seară, cum n-am mâncat de atâtea ori, ci mi-am comandat doar un sandviș cu carne de vită¹ și ceapă și deja e târziu și am făcut toate cumpărăturile necesare din Bjørgvin și e timpul să mă întorc la

1. *Karbonadesmørbrød*, sandviș făcut tradițional cu pâine veche și carne tocată de vită.

Dylgja, e totuși destul de mult de condus înapoi, îmi zic și mă așez la volan și-mi pun geanta pe scaunul din dreapta și pornesc mașina și plec din Bjørgvin pe drumul pe care Beyer m-a învățat cândva să conduc, pentru că el m-a învățat să intru și să ies din Bjørgvin, să-mi conduc mașina spre Galeria Beyer dintr-o direcție și să plec de acolo pe același drum în direcția opusă, îmi zic și plec din Bjørgvin și cad în moleșeala plăcută pe care ți-o dă condusul și-mi dau seama c-o să trec imediat pe lângă blocul lui Asle, cel din Skutevika¹, care se află chiar lângă mare și în fața căruia a fost construit un mic debarcader, îmi zic și îl văd pe Asle stând pe canapea și tremurând, tot corpul îi tremură și Asle își dorește să-l lase tremuratul odată și-și amintește că ieri seară a adormit direct pe canapea fără să mai aibă puterea să se ridice, să se dezbrace și să se bage în pat sau să-și scoată câinele, pe Brage, la plimbare, așa că probabil are nevoie urgent afară să-și facă nevoile, își zice, dar acum trebuie să se oprească din tremurat, tremură din tot corpul, și nu numai mâinile, își dă seama și trebuie să se ridice și să meargă la bucătărie și să bea niște tărie să scape de tremurat, fiindcă ieri nici măcar nu s-a dezbrăcat ca să se culce, nu, numai s-a întins pe canapea și a adormit buștean așteptând să-i treacă beția, iar acum zace doar privind în gol în timp ce corpul îi tremură încontinuu, și totul e, totul e ce? gol? absent? îndepărtat? da, da, poate, da, îndepărtat, poate, își zice, iar acum trebuie să bea puțină tărie ca să nu mai tremure așa rău, își zice, apoi, apoi o să meargă și-o să iasă pe mare, da, singurul lucru pe care și-l dorește, singurul lucru pe care îl vrea e să plece, să dispară cum a dispărut, pe

1. Cartier al orașului Bergen.

când era abia o fetiță, Alida, și zăcea moartă în pat, Sora mea, și cum a dispărut băiatul din vecini, pe care-l chema Bård și care a căzut din barca lui taică-său în mare și nu știa să înoate și n-a reușit să urce la loc și nici să ajungă la mal, își zice că trebuie să se scoale, să meargă la bucătărie și să-și toarne un pahar zdravăn de tărie să scape puțin de tremur, apoi să umble prin toate camerele și să stingă luminile, prin toată casa trebuie să umble să verifice că-i totul în regulă, apoi să iasă din casă, să încuie ușa și apoi să coboare la mare și să iasă pe mare, să tot meargă în larg, e un gând pe care-l întoarce pe toate părțile, e singurul gând pe care reușește să-l formuleze, gândul că va ieși pe mare și va dispărea în mare, în nimicul valurilor, iar gândul i se învârte în cercuri în cap, nu se lasă dus, ci continuă să revină, fiindcă numai gândul ăsta, acest singur gând e palpabil, tot restul e distanță goală, prezență goală, pentru că nimic nu e gol, dar cu toate astea e gol acolo în întunecimile lui, și toate gândurile pe care se chinuie să le gândească nu reușește să le gândească, sunt mult prea grele, chiar și gândul de a ridica un braț e prea greu, și observă că tremură, tremură chiar dacă nu se mișcă deloc, și de ce nu poate suporta gândul de a se ridica de acolo? de a ridica un braț? și de ce singurul gând pe care îl poate gândi e acela de a ieși pe mare? vrea să bea cât să-i dispară tremurul, apoi să stingă luminile din casă, eventual să facă puțină ordine, dacă e nevoie, fiindcă totul trebuie să rămână în ordine în urma lui, apoi se gândește că poate ar trebui să-i scrie Băiețelului, indiferent cât de mare a crescut, da, e mare de mult și locuiește în Oslo, sau poate ar trebui mai degrabă să-l sune? deși niciunui nu-i face plăcere să vorbească la telefon, își zice, sau poate să-i scrie o scrisoare lui Liv, cu care a fost căsătorit

mai mulți ani, dar a trecut atâta de când au divorțat, încât între ei n-a mai rămas urmă de ranchiună și nu poate dispărea fără să-și ia rămas-bun de la cineva, pur și simplu nu se face, dar cealaltă femeie cu care a fost căsătorit, Siv, la ea nici măcar nu îndrăznește să se gândească, ea doar i-a luat pe Fiu și pe Fiică și l-a părăsit, a dispărut pur și simplu, da, nici nu-i trecuse prin minte vreodată c-ar putea divorța când ea i-a spus că s-a umplut paharul, așa că i-a luat pe Fiu și pe Fiică și l-a părăsit, deja găsisse un loc unde să stea, îi spusese, iar el nu și-a dat seama de nimic, își amintește, apoi Fiul și Fiica l-au vizitat un weekend din două, își amintește, dar apoi Siv și-a găsit pe altul și i-a luat cu ea pe Fiu și pe Fiică și s-au mutat cu toții pe undeva prin Trøndelag, s-a mutat cu noul ei soț acolo, luând copiii și lăsându-l singur și scriindu-i să trimită bani pentru asta și ailaltă, și el a trimis bani pentru orice i-a cerut și cât timp a avut bani de trimis, se gândește, dar de ce se gândește la asta? e numai ceva ce-a fost odată, fiindcă acum totul e rezolvat, totul e gata, toate instrumentele de pictură sunt așezate la locul lor pe masă, iar tablourile se sprijină cu fața la perete, pensulele sunt aliniată în ordinea mărimii, spălate bine cu terebentină și curate de tot, iar tuburile cu vopsea sunt și ele ordonate în funcție de câtă vopsea mai e în fiecare, fiecare capac e bine înfiletat, șevaletul e gol, totul e lună și bec, totul e la locul lui și în cea mai bună ordine, iar el doar stă și tremură gândindu-se la nimic, doar tremură și se gândește cum o să se ridice și-o să iasă încuind ușa și coborând la mare și-o să iasă pe mare, o să intre în mare, o să meargă în larg până valurile îi trec peste cap și dispăre, se gândește la asta iar și iar, e tot ce există, restul e doar întu-neric și nimic, ca atunci, uneori, când îl lovește dintr-odată

un soi de iluminare și atunci, atunci se umple de un soi de fericire și se gândește că trebuie să existe undeva un loc gol, o lumină goală, cum ar fi ca totul să fie așa? își zice, totul să fie o lumină goală, cum ar fi să existe un asemenea loc? în toată goliciunea, în toată luminoasa lui goliciune? în nimicnicia lui? și în timp ce se gândește la un asemenea loc, care firește că nu există, cade într-un soi de somn care nu e somn, ci mai degrabă o mișcare în care nu se mișcă de fapt, cu tot tremuratul lui, ba chiar, în ciuda faptului că tremură întruna, totul e greu, dar acolo, în toată greutatea aia, se zărește lumina aia incredibil de ușoară, precum credința, își zice Asle, și îl văd în sufragerie sau atelier sau cum s-o fi chemând, zace pe o canapea în spatele căreia e fereastra care dă spre mare, și în fața canapelei e o măsuță pe care stau împrăștiate câteva caiete cu schițe și creioane, toate aliniat, e camera lui, camera lui Asle, doar atât, îmi zic, și totul în cameră e la locul lui, și sprijinit de un perete stă un tablou cu rama în afară și pânza lipită de perete și văd că Asle a pictat Întuneric luminos cu vopsea neagră pe scheletul de lemn, așa se numește tabloul, îmi zic și văd că într-un colț de cameră stau suluri de pânză, în altul se află șipci subțiri de lemn pentru rame și îl văd pe Asle zăcând pe canapea, tremurând și gândindu-se că trebuie neapărat să bea niște tărie să-i treacă tremuratul, și se ridică și se așază la loc și se gândește că are poftă să-și facă o țigară, dar tremură așa tare că nici măcar nu reușește să îndoaie foița, așa că scoate o țigară normală din pachetul de pe măsuța de cafea, o scoate din pachet și și-o pune între buze și scoate cutia de chibrituri din buzunarul pantalonilor și aprinde un chibrit și reușește cumva s-o aprindă și trage câteva fumuri zdravene și se gândește că nu va scoate țigara din gură, scrumul poate

să cadă unde se nimerește, dar chiar trebuie să bea ceva, își zice tremurând încontinuu și reușind într-un final să-și pună chibriturile înapoi în buzunar și se apleacă deasupra scrumierei de pe măsută și lasă țigara să cadă în ea și eu conduc spre nord și mă gândesc că poate n-ar fi trebuit să trec pe lângă blocul lui din Skutevika fără să-i fac o vizită, dar, dacă chiar își dorește asta cu tot dinadinsul, nu-l pot opri să iasă pe mare, să dispară în mare, dacă vrea asta cu adevărat, o s-o facă, mă gândesc în timp ce înaintez spre nord și mă văd privind tabloul cu cele două linii care se încrucișează și mă văd intrând în bucătăria casei mele vechi, fiindcă e o casă veche cu o bucătărie veche, și văd că totul e la locul lui și că blatul și masa sunt șterse, că totul strălucește de curățenie, exact așa cum trebuie, și mă văd intrând în baie, aprinzând lumina și constatând că și aici totul e ordonat și curat, exact așa cum trebuie, chiuveta e curată, vasul de toaletă e curat și el, mă văd oprindu-mă în fața oglinzii și privindu-mi părul rar și cărunt, peticele cărunte de barbă, și-mi trec mâna prin păr și trag de elasticul care-mi strânge părul într-o coadă la ceafă, lăsându-l să-mi cadă în șuvițe lungi și subțiri și albe pe umeri, pe piept, îmi trec degetele prin ele, trag părul după urechi și iau elasticul negru și-l adun la ceafă și ies apoi în hol și dau cu ochii de paltonul meu negru, de câți ani îl am? încerc să mă gândesc, nimeni nu poate spune că mi-am irosit banii pe haine, îmi zic și văd o mulțime de fulare atârând în cuier și-mi dau seama că am multe fulare, fiindcă Ales îmi făcea adesea cadou câte un fular de Crăciun sau de ziua mea, din moment ce asta îmi doream, mă întreba ce cadou vreau și cel mai adesea răspundeam că vreau un fular, așa că asta primeam, îmi amintesc și mă întorc în sufragerie sau atelier

sau cum s-o fi numind, mai degrabă amândouă odată, dar eu îi spun sufragerie și văd geanta de piele maro atârând în cuierul de deasupra tablourilor pe care le-am pus deo-parte, tablourile de care nu sunt complet mulțumit, cele care se sprijină între ușa de la cameră și ușa holului, și de fiecare dată când ies din casă iau geanta de piele maro în care țin caietul de schițe și creioanele, îmi zic și văd geanta pe scaunul din dreapta în timp ce conduc spre nord și abia aștept să ajung acasă, la casa mea veche din Dylgja, și mă văd stând și uitându-mă la masa rotundă de la fereastră și la scaunele goale din fața mesei și pe spătarul unuia dintre scaune e agățată o jachetă de catifea, aceeași pe care o port acum, și acolo, pe scaunul aflat cel mai aproape de băncuță, acolo obișnuiesc eu să stau, și pe scaunul de lângă ședea Ales, era scaunul ei, îmi amintesc și mă văd ridicându-mă la loc și privind tabloul cu cele două linii încrucișate, nu-mi face plăcere să mă uit la el, dar trebuie să o fac, îmi zic și conduc mai departe spre nord în întuneric și îl văd pe Asle stând pe canapea și privind în față și parcă privind spre nimic și tremurând, scuturându-se, da, tremură încontinuu, se scutură încontinuu, și e îmbrăcat la fel ca mine, pantaloni negri și pulovăr, și pe spătarul scaunului de lângă măsuta de cafea e agățată o jachetă neagră de catifea identică cu cea pe care o port acum și care obișnuia să atârne pe scaunul de la masa rotundă, și părul îi e cărunt și seamănă cu al meu, adunat cu un elastic negru într-o coadă la spate, și barba lui e căruntă și inegală, și eu am petice albe de barbă pe care le scurtez o dată pe săptămână, îmi zic și îl văd pe Asle zăcând pe canapea și tremurând din tot corpul, ridicând apoi o mână în față și puțin într-o parte și brațul îi tremură și îmi închipui că îi e puțin mai bine acum și că